

Research Paper

The context of Authorship in Children based on the lived experience of children as authors of
Tehran institute of Intellectual Development Center

Reza Mohammad Babaei¹, Saeid Maadani^{*2}, Hosein Fekrazad³

Citation Maadani S, Fekrazad H. The contexts of Authorship of children (based on the lived experience of child authors of Tehran institute of Intellectual Development Center). Early Childhood Health And Education
URL: <http://jeche.ir/article-1-130-fa.html>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

child as author,
authorship context,
phenomenology, lived
experience, leaterry
creation

Introduction : The issue of children as authors is not a novel topic. However, in Iran, it has not been extensively studied. Through the lens of the sociology of childhood, a new definition of childhood has been created, shedding light on the interactions between adults and children in society. It emphasizes a new approach that recognizes the child as a being, not just a becoming. Authoring is a principal tool for children to develop their thinking abilities. This study aims to investigate the phenomenon of children as authors from the modern sociology of children's perspective. The article explores the background and contexts of the child as an author phenomenon, as perceived by the children themselves.

Method: This is a qualitative research study in the Husserl's phenomenology (descriptive) and the method of sampling is also qualitative method and based on the rule of theoretical saturation, in determining the sample size, in qualitative researches. Unstructured in-depth study was used and thirty-five samples were selected from among the children of the of Tehran institute of Intellectual Development Center.

Results: This Part has thirty seven open codes from the interviews in the form of four subcategories titled: motivations to start Authorship, incentives to continue writing, methods of getting to know the center's literary program, and effective fiction writings from the creative programs, which form the context of children's Authorship.

Discussion: Children's story about authorship and writing stories according to the child themselves is the basis of this article. Every child as author grows and flourishes in the proper context. In this regard, motivation, encouragement, cooperation with the institute of Intellectual Development Center and influence on authorship, making a context for the child as an author to move towards Creative story writing.

Received: 15 May 2023

Accepted: 31 May 2023

Available: 21 Jun 2023

¹ Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran- E-mail: r_m_babaei@yahoo.com

² Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran * Corresponding author -E-mail: Maadani25@yahoo.com

³ Department of Social science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

مقاله پژوهشی

بستر و زمینه‌های نویسندگی کودکان بر اساس تجربه زیسته کودکان نویسنده کانون پرورش فکری کودکان شهر تهران رضا محمدبابائی^۱، سعید معدنی^{۲*}، حسین فکرازاد^۳

مشخصات مقاله

چکیده

کلیدواژه‌ها

کودک نویسنده، بستر نویسندگی،
پدیدارشناسی، تجربه
زیسته، آفرینش ادبی

مقدمه: نویسندگی کودکان موضوع جدیدی نیست ولی توجه به آن، بویژه در ایران سابقه زیادی ندارد. جامعه‌شناسی جدید کودکی با ایجاد دگرگونی در تعریف کودکی، نوع نگاه و تعامل اعضای بزرگسال جامعه با کودکان، با اتخاذ رویکرد نوین به دنبال برجسته‌سازی و اهمیت‌بخشیدن به کودک به عنوان سوژه کنونی است و نه بزرگسالان آینده. نوشتن یکی از ابزارهای اصلی کودکان برای اندیشیدن، است. در این پژوهش تلاش شده تا پدیده کودکان نویسنده از دید جامعه‌شناسی نوین کودکی مورد مطالعه قرار گیرد. در این مقاله به بررسی بستر و زمینه‌های بروز پدیده کودک نویسنده از دید خود کودکان نویسنده پرداخته شده‌است.

روش پژوهش: این پژوهش کیفی است و به شیوه پدیدارشناسی توصیفی و نمونه‌گیری هدفمند بر پایه اشباع نظری در تعیین حجم نمونه در پژوهش‌های کیفی انجام شده‌است. برای جمع‌آوری داده‌ها از روش مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختار یافته استفاده شده است و نمونه‌ها ۳۵ نفر از میان کودکان نویسنده کانون پرورش فکری کودکان شهر تهران انتخاب شده‌اند.

یافته‌ها: در این بخش سی و هفت کد باز حاصل از مصاحبه‌ها در قالب چهار مقوله فرعی با عنوان: انگیزه‌های شروع نویسندگی، مشوق‌هایی برای استمرار نویسندگی، روش آشنایی با برنامه ادبی کانون و نوشته‌های داستانی تاثیرپذیر از کلاس ادبی کانون به دست آمده است که بستر و زمینه‌های نویسندگی کودکان را شکل می‌دهد.

نتیجه‌گیری: روایت کودکان از بستر و زمینه‌های نوشتن داستان و نویسندگی از زبان خود کودکان، اساس این مقاله است. هر کودک نویسنده در بستر مناسب کودک رشد می‌کند و بالنده می‌شود. در این راستا، انگیزه، تشویق، ارتباط با کانون ادبی و تاثیر بر نوشتن، بستری را بوجود می‌آورند تا کودک نویسنده به سوی آفرینش ادبی حرکت کند.

دریافت شده: ۱۴۰۲/۰۲/۲۵

پذیرفته شده: ۱۴۰۲/۰۳/۱۰

منتشر شده: ۱۴۰۲/۰۳/۳۱

^۱ گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران « نویسنده مسئول - E-mail: Maadani25@yahoo.com »

^۳ گروه علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

پدیده کودک نویسنده موضوع جدیدی در دنیای انسانی نیست ولی توجه به آن، بویژه در ایران بسیار جدید است. کودکان برای قرن‌های متمادی از طرف بزرگسالان نادیده انگاشته و به حاشیه رانده شده‌اند و طبیعی است که کودکان نویسنده نیز در این میان سرنوشتی مشابه داشته‌اند. از طرف دنیای بزرگسال حاکم بر جامعه پذیرفتی نبود یک کودک که از نظر آنان موجودی ناکامل و ناتوان به شمار می‌رفت و قرار بود طی فرایند تعلیم و تربیت (جامعه‌پذیری) به یک بزرگسال توانا و انسان کامل تبدیل شود، بتواند نوشته‌ای با ارزش به وجود آورده و دست به آفرینش ادبی و هنری بزند. تنها در دهه‌های اخیر این باور در جامعه بوجود آمده و مورد پذیرش و گاه حمایت قرار گرفته‌است. ولی با این وجود هنوز هم در موضوعات پرورشی مهدهای کودک و مدارس به مسئله نویسندگی کودکان کمتر پرداخته شده و در برنامه‌های آنها گنجانده نشده‌است.

محمّدی (۱۹۹۹) می‌گوید: «شاید در نگاه اول تعریف دادن از ادبیات کودکان باتوجه به ماهیت آن آسان به نظر برسد ولی وقتی وارد بحث و یا پژوهش روی این پدیده می‌شویم به سرعت متوجه می‌شویم که تعریف خود ادبیات بسیار مشکل است، حال اگر به ادبیات پسوندی هم اضافه کنیم و آن را به ادبیات کودک بدل کنیم، کار مشکل‌تر می‌شود و نیاز به باریک بینی خاص خود دارد». سمیعی (۱۹۸۷) می‌گوید: «نویسندگی یعنی این که نویسنده، مطالبی از خودش را به قلم آورد و یا مطالبی از این و آن را جمع آوری کند و کنار هم به گونه‌ای تألیف نماید و به خواننده منتقل سازد که خواننده سرانجام بفهمد به مطلبی جدید دست یافته و وقتش تلف نشده است. در نویسندگی، مهارت در پروراندن مطلب، بسیار مهم است. شاید بتوان گفت که نویسندگی همان هنر پروراندن مطلب است». یوسفی (۱۹۹۹) می‌گوید: «نویسنده کسی است که حرفی نو یا نگاهی نو را با بیانی نو ارائه می‌کند و با کاربست روش‌ها و شگردهای گوناگون نویسندگی، بر مخاطب خود تأثیر مستقیم یا غیرمستقیم می‌گذارد.

هر جامعه‌ای، نیازمند نوآوری و خلاقیت است تا در آن توسعه‌ای روی دهد و انسان‌ها را برای حل مسائل، خودشان را آماده کنند و مهارت‌های گوناگونی برای زندگی به دست بیاورند و برای این به تفکر، رویکرداری و تخیل نیاز دارد. در دنیای امروزه ایران بزرگسالان این کار را انجام می‌دهند و برای کودکان و در مورد کودکان می‌نویسند و این یک مشکل جدی است. چرا؟ چون قدرت اندیشه و تلاش را از کودکان می‌گیرد. یکی از ابزارهای اصلی کودکان برای اندیشه، نوشتن است. وقتی به جای فراهم کردن این فرصت برای کودکان که دست به آفرینش ادبی بزنند، بزرگسالان برای آنها و به جای آنها می‌نویسند، این فرصت از آنها گرفته می‌شود و مسئله آفریده بوجود می‌آید.

کودکان برای نوشتن باید مطالعه بیشتری داشته باشند و با مطالعه، خزانه لغات خود را تقویت کنند. با این کار می‌توانند در حفظ، انتقال و تحول فرهنگ تأثیر فراوانی بگذارند و دگرگونی ایجاد کنند تا فرهنگ حفظ و در داستان‌های آنها تبلور پیدا کند. بوریس نیکولا^۱ (۲۰۱۶) می‌گوید: «در انسان با انواع هوش سر و کار داریم از مهمترین آنها هوش کلامی است که زمینه ساز رشد و توسعه بقیه هوش‌هاست». هوش کلامی پایه اصلی ظهور تفکر و داستان‌نویسی است و با نویسندگی رشد می‌کند و بارور می‌شود.

موضوع دیگری که در دنیای نویسندگی جایگاه خاصی دارد بحث پروژه در کودکان است. سائمه رحمان^۲ (۲۰۱۰) و همکاران در مقاله‌ای آورده‌اند: «پروژه در بسیاری از کشورها در برنامه پرورشی کودکان تعریف می‌شود و در آن قالب آموزش می‌بینند و یادگیری بهتر و عمیق‌تری اتفاق می‌افتد. در گذشته بیشتر متون، منابع درسی و غیره درسی، داستان‌ها، اشعار و ... در مورد کودکان و برای کودکان توسط بزرگسالان نوشته و سروده می‌شد. بزرگسالانی که روشن نیست با آگاهی و شناخت از کودکان برای آنها و درباره آنان می‌نوشتند و یا با رویکرد و نوع نگاه و اولویت‌های خود اقدام به نوشتن می‌کردند. بانوشتن داستان و خواندن کتاب و گفتگو پیرامون آن، کودک تجربیاتی کسب می‌کند. او یاد می‌گیرد چگونه سخن بگوید، نظرش را بیان کند، به نظر دیگران احترام بگذارد و بنویسد. جاویدی (۲۰۰۲) می‌گوید: «اگر در جامعه‌ای نیازهای کودکان و خانواده‌های آنها از حق تقدم برخوردار نباشد، باید برای برآوردن آنها کوشید. در جامعه‌ای که در حال تغییر است ابتدا باید از وضع کودکان و خانواده آنها آگاه شد و بر اساس آن برنامه‌ریزی کرد.

کورتروپ^۳ (۲۰۰۹)، جامعه شناس دانمارکی که مطالعات و تالیفات زیادی در حوزه جامعه‌شناسی جدید کودکی دارد و هوانگ^۴ (۲۰۱۹) از دانشگاه مک گیل^۵ کانادا در دو پژوهش جداگانه بر عاملیت و بودن کودکان تأکید کرده‌اند. گیدنز^۶ (۲۰۱۹) با تأکید بر نظریه عاملیت و ساختار، پیوند نسل‌های مختلف در خلال فرایند اجتماعی شدن پر

۱. Boris N

۲. Saemah R

۳. Qvortrup J

۴. Huang J

۵. McGill University

۶. Giddens A

اهمیت می‌شمارد. از نمونه عاملیت می‌توان به کودکان نویسنده اشاره کرد. کودکان به عنوان عوامل اجتماعی شکل دهنده و شکل گیرنده از شرایط و محیط اطراف خودشان درک و فهمیده می‌شوند. جامعه‌شناسی نوین کودکی با تغییر و دگرگونی تعریف از کودکی و نوع نگاه و تعامل^۱ (هم‌کنشی) اعضای بزرگسال جامعه‌ها با آنان در راستای برجسته‌سازی و اهمیت بخشیدن به کودکی به عنوان سوژه کنونی و نه بزرگسالان فردا، بودن^۲ کودکان را از شدنشان^۳ آنان از مهم‌تر می‌شمارد. مقدس اردبیلی (۱۹۹۷) در مقاله‌ای اشاره می‌کند: «ذائقه‌های ادبی و هنری افراد متأثر از زمینه‌های مختلفی است که افراد در آن به سر می‌برند؛ این زمینه‌ها شامل نظامهای خانوادگی، آموزشی، نهادهای ادبی و هنری و منشأ طبقاتی آنهاست». بر اساس دیدگاه نظری بوردیو^۴ (۲۰۱۶)، «زمینه جامعه‌شناسی ادبیات را می‌توان در جامعه‌شناسی فرهنگی وی جستجو کرد. از نظر بوردیو فرهنگ گستره نسبتاً وسیعی است که تولید مادی و نمادین آثار فرهنگی را شامل می‌شود که وی از آن به سرمایه فرهنگی تعبیر می‌کند. این سرمایه شامل اموری نظیر محصولات فرهنگی (مانند کتاب، اثر نقاشی و ...) می‌شود. مطالعه دیگری که توسط عشایری (۲۰۱۰) و همکاران بر اساس دیدگاه بوردیو انجام گرفته، نشان می‌دهد که ذوق و سلیقه افراد شدیداً به موقعیت فرد در فضای اجتماعی که در آن قرار گرفته‌اند بستگی دارد». همچنین رند کانجر (۲۰۱۰) طی مطالعه‌ای به اهمیت ارتباط بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده و ثبات حوزه‌های متعدد زندگی خانواده و کودکان از جمله نویسندگی و ادبیات تاکید کرده است. من‌صور حقیقتیان (۲۰۱۴) در مقاله‌ای، سرمایه فرهنگی را از جمله مفاهیمی می‌داند که در سال‌های اخیر اهمیت زیادی یافته است و اشاره به کیفیت‌ها و توانمندی‌های فرهنگی پایدار افراد مانند پشتکار داشتن، اهل مطالعه بودن، به کارگیری رایانه در خانه، و مانند آن دارد. از طرف دیگر، آموزش و تحصیلات کودکان و نوجوانان هم‌یشه یکی از مسایل مهم جامعه‌شناسی بوده است. او میزان تاثیر سرمایه فرهنگی والدین بر موفقیت تحصیلی فرزندان مورد بررسی قرار داده است. همچنین مرجان کامیاب (۲۰۱۳) در پژوهشی به مطالعه پیوند میان جامعه‌شناسی و ادبیات کودکی و تاثیر تعاملی این دو بر کودکان پرداخته است.

در مقاله‌ای بر اساس مطالعه‌ای رابرت منزایمز^۵ (۲۰۱۸)، مدیر اجرایی برنامه آموزشی و مربی نویسنده‌گی در اکلند کالیفرنیا اظهار می‌شود که نویسنده‌گی روی تو سعه مهارت‌های تفکر انتقادی و نوشتاری دانش‌آموزان تاثیرگذار است. اگر کودک شما می‌خواهد نویسنده شود خواندن حتی یک کتاب مناسب سنش می‌تواند به او کمک کند. اما بریس^۶ (۲۰۱۷) می‌گوید: «خواندن به شدت به من کمک کرد، خواندن به شما کمک می‌کند کاربرد کلمات و چگونگی ترکیب آنها با یکدیگر را یاد بگیرید و عناصر داستانی پیچیده که آموختن آن از هر راهی جز خواندن سخت است را بیاموزید». ربوه^۷ (۲۰۱۸) می‌گوید: «انگیزه یک روند درونی است. چه آن را محرک و چه یک نیاز تعریف کنیم، انگیزه شرایطی است که در درون ما ست و خواهان تغییر است، چه در خود و چه در محیط، انگیزه فرد را به حرکت در جهت مورد نیاز خود برای تعامل با محیط در یک روش تطبیقی، باز و حل مسئله‌ای درگیر می‌کند». جوهر انگیزه رفتار هدفمند و پرنرژی است. وقتی انگیزه داریم حرکت و اقدام می‌کنیم.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

این مطالعه پژوهشی است در سنت پدیدارشناسی هوسرلی^۸، نوعی پدیدارشناسی که توصیفی نیز نامیده شده است. هدف پدیدارشناسی توصیفی رسیدن به درکی از معنای ذهنی تجربه زندگی روزمره مشارکت‌کنندگان در پژوهش است. (موئر^۹ و همکاران، ۲۰۰۴). این پژوهش در پی آن است که کودکان، نویسنده بودن خود را چگونه توصیف می‌کنند و معنای این در نزد آنان چیست. هدف در انتخاب مشارکت‌کننده در پژوهش‌های پدیدارشناختی توصیفی، انتخاب سوژه‌هایی است که تجربه زیسته‌ای دارند که مورد توجه این مطالعه خاص است و این مشارکت‌کنندگان مایلند درباره تجارب خود صحبت کنند، ضمناً این مشارکت‌کنندگان باید تا آن جا که ممکن است با یکدیگر متفاوت باشند تا امکان دستیابی به روایت‌های غنی و منحصر به فرد درباره یک تجربه خاص فراهم آید.

منطق نمونه‌گیری کیفی و بر پایه قاعده اشباع نظری در تعیین حجم نمونه در پژوهش‌های کیفی است. از آنجا که این پژوهش، کیفی و مبتنی بر ابعاد ذهنی و تجربی جهان زیسته کودکان مورد مطالعه است، برای رسیدن به بیش و درکی درونی از یک پدیده خاص از روش نمونه‌گیری عمدی یا هدفمند استفاده شده است. بنا به

۱. Intraction
۲. Being
۳. Becoming
۴. Bourdieu. P
۵. Menzayms. Robert

۶. Emma Brice
۷. Reeve. J
۸. Husserl
۹. Moerer

نظر پلکینگ هورن^۱ (۱۹۸۹) نیز اولین شرط برای انتخاب یک مشارکت‌کننده در پژوهش پدیدار شنا سانه این است که مشارکت‌کننده موضوع مورد مطالعه را تجربه کرده باشد. شرط دوم این است که این فرد قادر به ارائه توصیفی غنی و دقیق از تجربه خود باشد؛ بنابراین داشتن تجربه نوپسندگی و توانایی توصیف این تجربه شرط لازم برای مشارکت‌کنندگان نمونه این پژوهش است. انتخاب نمونه‌های پژوهش به روشی هدفمند و تعمدی انجام گرفت. بر این اساس منطق تفهیمی پژوهش ما را به سمت کودکانی سوق میداد که اول تجربه‌ای از نوپسندگی داشته، دوم قادر به توصیف روشن تجربه خود باشند، سوم تمایل و آمادگی لازم را برای مشارکت در پژوهش ما داشته باشند و چهارم داستان نویسی را در مراکز تحت نظر قانون پرورش فکری کودکان انجام بدهند. پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده سازی آنها، با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا^۲ و روش کلایزی^۳ تحلیل داده‌ها انجام گرفته است.

ج) معرفی برنامه مداخله‌ای

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از روش انجام مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. نمونه‌ها بر طبق پیش‌فرض پروپوزال پژوهش و بر اساس تجارب پژوهشگر در گروه سنی پیش از دبستان و دبستان قرار داشتند. برای ورود به میدان پژوهش، بر اساس بررسی‌ها، شش مرکز کانون از مراکز شهر تهران که در زمان مطالعه کلاس‌ها و حوزه ادبی آنان فعال بود انتخاب شد^۴. در روز هماهنگ شده در گام اول ضمن معرفی خود، محل مناسبی را در مرکز برای مصاحبه انتخاب شد و مکان‌هایی انتخاب شد که مصاحبه‌شونده احساس راحتی بیشتری داشت و اغلب در فضایی آزاد انجام می‌شد. ضبط مصاحبه‌ها با اجازه مصاحبه‌شونده و خانواده انجام می‌گرفت. تعدادی پرسش دموگرافیک در اختیار والدین کودکان قرار می‌گرفت. پس از دریافت رضایت کتبی و شفاهی، مصاحبه با کودک در فضایی مناسب و بدون محدودیت زمانی انجام می‌گرفت. فضای مورد نظر بگونه انتخاب شده بود که پژوهشگر و کودک در مکانی آرام حضور داشتند و والدین کودک می‌توانستند با رعایت فاصله مناسب که صدای مصاحبه را نشنوند و کودک متوجه حضور آنان نباشد شاهد انجام مصاحبه باشد. دلیل رعایت این فاصله، پرهیز و پیشگیری از بروز هرگونه استرس و اضطراب در کودک به دلیل حضور پدر و مادر و در نهایت دستیابی به پاسخ‌های صادقانه‌تر و واقعی‌تر بود. با توجه به ویژگی‌ها و شرایط خاص مصاحبه با کودکان خرد سال، قبل از شروع هر مصاحبه حدود ۱۰ دقیقه به عنوان گفتگوهای مقدماتی و فضا سازی‌های پژوهشگر برای شکستن یخ‌های رابطه و جلب اعتماد و ایجاد فضای صمیمانه و با کودک صحبت می‌شد. هر مصاحبه اصلی با توجه به سن و سایر ویژگی‌های شخصیتی و تجربه کودکان در نوپسندگی حدود ۵ تا ۳۰ دقیقه طول می‌کشید. و زمان مصاحبه‌ها از ساعت ۹ صبح تا ۱۲ ظهر هماهنگ می‌شد. برای هر سوژه تقریباً یک ساعت زمان در نظر گرفته می‌شد تا از تداخل زمانی، بروز هرگونه شتابزدگی و استرس در مصاحبه‌ها جلوگیری شود. در این میان موفق شدیم اصل اول پژوهش پدیدار شنا سانه، یعنی تعلیق پیش پنداشته‌ها را رعایت کنیم به نظر می‌رسید که با انجام ۲۰ مصاحبه به اشیاع رسیده‌ایم اما برای مطمئن شدن تعداد نمونه‌ها را به ۳۵ رساندیم.

یافته‌ها

در بخش یافته‌های کمی پژوهش که حاصل پرسشنامه تکمیل شده ۳۵ شرکت‌کننده است بیان چند نکته مهم ضروری است:

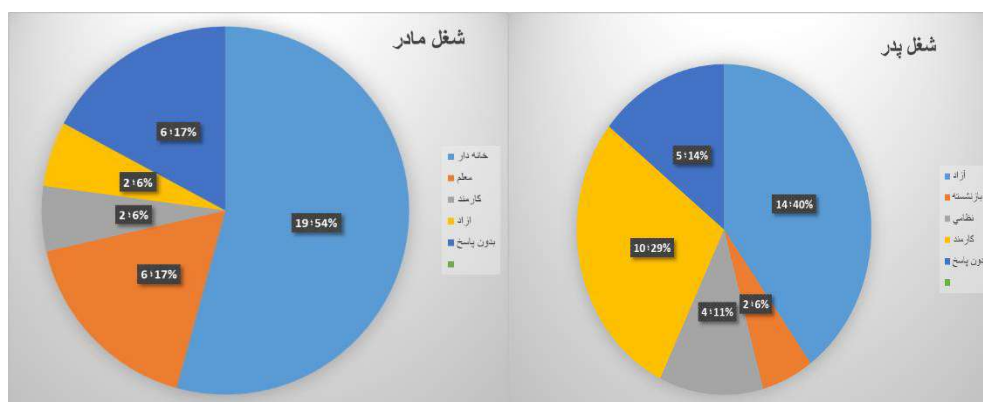
- بر اساس توزیع دوره شرکت‌کنندگان در پژوهش، ۱۳ شرکت‌کننده در دوره پیش از دبستان و ۲۲ شرکت‌کننده در دوره دبستان قرار داشتند.
- از میان شرکت‌کنندگان پژوهش ۲۲ نفر (۶۳ درصد) دختر و ۱۳ نفر (۳۷ درصد) پسر بودند.
- در میان شغل پدران شرکت‌کنندگان در پژوهش بیشترین تعداد به شغل آزاد (۴۰ درصد) و کمترین تعداد بازنشسته (۶ درصد) بودند.
- در میان شغل مادران شرکت‌کنندگان در پژوهش ۱۹ نفر (۵۴ درصد) خانه‌دار بودند و در میان شاغلین در بیرون از منزل بیشترین تعداد به شغل معلمی شامل دبیر، آموزگار و مربی (۱۷ درصد) و کمترین تعداد کارمند و آزاد (۲ درصد) بودند.

۱۰. Polkinghorne

۱. Maxqda 2020

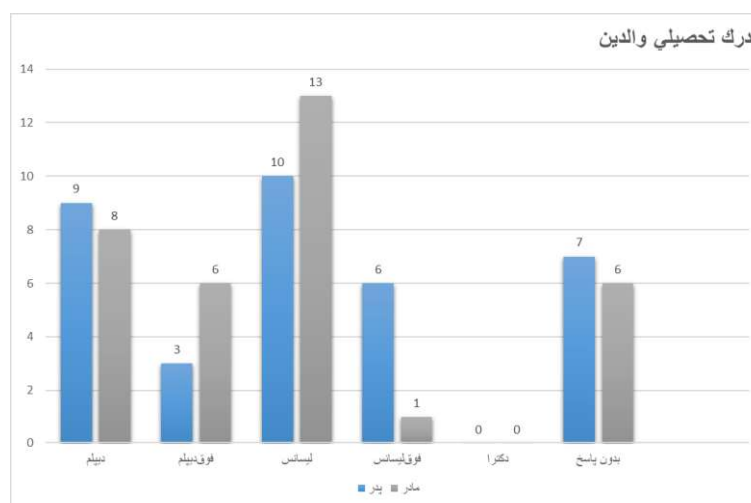
۲. Collaizi

مراکز ۴. ۱۴، ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۳۵، ۳۸

نمودار شماره ۱: سیمای شرکت کنندگان پژوهش بر اساس شغل پدر
نمودار شماره ۲: سیمای شرکت کنندگان پژوهش بر اساس شغل مادر

➤ همچنین مدرک تحصیلی والدین به شرح جدول زیر است

نمودار شماره ۳: سیمای شرکت کنندگان پژوهش بر اساس مدرک تحصیلی در و مادر

در بخش یافته‌های کیفی، مقاله حاضر حاصل بخشی از پژوهش است که با عنوان مقوله اصلی بستر و زمینه‌های موثر بر نویسندگی و در قالب چهار مقوله فرعی مورد بحث قرار گرفته و شامل کدهای باز به شرح جدول زیر است. همانگونه که ملاحظه می‌شود برخی کدها و موضوعات فراوانی بیشتری دارد و توسط تعداد بیشتری از کودکان به آن اشاره شده است. برای نمونه، ۱۹ کودک به تشویق و حمایت خانواده اشاره کرده‌اند در حالی که برخی موارد صرفاً توسط یک نفر ذکر شده است.

جدول شماره ۱: کدهای باز و مقوله‌های فرعی و اصلی استفاده شده در مقاله

ردیف	کد باز	تعداد سوژه‌های که عنوان کردند	مقوله فرعی	مقوله اصلی
۱	ایجاد هیجان در همسالان	۲	انگیزه‌های شروع نویسندگی	بستر و زمینه‌های موثر بر نویسندگی
۲	برای خوشحال کردن همسالان	۱		
۳	عشق به نوشتن	۱		
۴	خودم از اول می نوشتم	۶		
۵	فهرالیه‌های مهد کودک و مدرسه	۵		
۶	کتاب و داستان خوانی خانواده	۳		
۷	تشویق و حمایت خویشاوندان	۶		
۸	تشویق و حمایت خانواده	۱۹		
۹	دستیابی به توانایی نوشتن فیلم نامه	۲		
۱۰	دوره های آموزشی کانون	۱۰		
۱۱	داستان های ابتدایی و ساده	۵		
۱۲	مشاوره نویسندگان معروف	۱	مشوق‌هایی برای استمرار نویسندگی	
۱۳	کتابخوانی	۵		
۱۴	تاثیر مربی ادبی	۹		
۱۵	عضویت در انجمن نویسندگان	۱		
۱۶	وجود بخش های جالب در کتب درسی	۱		
۱۷	پشتکار و تلاش	۶		
۱۸	برنده شدن و آوردن رتبه در رقابت‌ها	۳		
۱۹	آشنایی با هم کلاسی های جدید	۴		
۲۰	شرکت در برنامه تهران به روایت دختران- شهرداری	۴		
۲۱	شرکت در برنامه بورسیه نویسندگان کانون	۱۱		
۲۲	شرکت در مسابقات داستان نویسی	۱۱		
۲۳	ارجاع از طرف مشاور	۱		
۲۴	نزدیکی به محل زندگی	۳		
۲۵	شرکت در کلاس تابستانی خوشنویسی	۱		
۲۶	آشنایی از طرف معلم و مدرسه	۱		
۲۷	کلاس خلاقیت و نویسندگی خلاق	۱۳		
۲۸	آشنایی از طریق خانواده	۱۶		
۲۹	معرفی از طرف دوستان	۴		
۳۰	عضویت در مراکز کانون	۵		
۳۱	شرکت در کلاس های فرهنگی تابستان	۲		
۳۲	شرکت در کلاس سفالگری	۵		
۳۳	شرکت در کلاس تابستانی نقاشی	۸	نوشته‌ها و داستان‌های تاثیرپذیر از کلاس ادبی کانون	
۳۴	داستان ها و انشاهای مدرسه	۱		
۳۵	نوشتن نامه	۱		
۳۶	داستان های نوشته شده در منزل	۱		
۳۷	داستان های کلاس ادبی کانون	۱		

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش به مطالعه روایت کودکان از نویسندگی و نوشتن داستان از زبان آنان پرداختیم. آنچه به دست آمد بسیار جالب توجه بود و نگاهی داشت به آنچه که شاید در این اندازه انتظار بیان آن از زبان کودکان را نداشتیم. هرچند رویکرد اولیه پژوهش جامعه‌شناسی نوین کودکی و اهمیت عاملیت کودکان در عرصه‌های گوناگون زندگی و سنت پدیدارشناسی توصیفی استوار بر بود، آنچه به دست آمد فراتر از انتظار و یافته‌های مطالعات اولیه بود. کودکان نویسنده به عنوان عوامل اجتماعی شکل دهنده و شکل گیرنده از شرایط و محیط اطراف خودشان درک و فهمیده می‌شوند. همانگونه که گیدنز می‌گوید؛ اجتماعی شدن نوعی برنامه‌ریزی فرهنگی نیست که کودک، تأثیرات را به طور انفعالی جذب کند بلکه کودک خواسته‌هایی دارد که بر رفتار کسانی که مسئول مراقبت و تربیت از او هستند تأثیر می‌گذارد و این گفته، از نظریه عاملیت و ساختار او سرچشمه می‌گیرد و تأثیر و تأثر کودک و بستر نویسندگی را نمایان می‌سازد. مقاله حاضر نیز به مطالعه بنیادی‌تری بخش پژوهش، یعنی بستر و زمینه‌های نویسندگی کودکان می‌پردازد. وجود بستر مناسب برای تربیت هر انسانی ضروری است و در بستر و زمینه مناسب است که کودک رشد می‌کند و بالنده می‌شود و به بیان جامعه‌شناسان اجتماعی می‌شود. در این راستا، لازم است که زمینه رشد و توسعه کودکان و در محور خاص مقاله، کودکان نویسنده بررسی کرده و با برنامه‌ریزی، فرصت‌آفرینش ادبی کودکان را فراهم ساخت و به شکوفاسازی نویسندگی کودکان دست یازید. به راستی چگونه می‌توان در یک کودک برای نوشتن داستان انگیزه ایجاد کرد و چه سازو کارهایی می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد؟ همانگونه که کودکان در مصاحبه‌ها اشاره کرده‌اند و در یافته‌های پژوهش آمده‌است. کودکان برای شروع نوشتن داستان نیاز به انگیزه‌هایی داشتند که به زبان خود در مورد آن صحبت کرده‌اند. نوزده نفر از کودکان شرکت‌کننده در پژوهش به حمایت و همراهی خانواده به عنوان مهم‌ترین عامل ایجاد انگیزه به نویسندگی داستان تأکید کرده‌اند که بیشترین فراوانی را در این گروه دارد. بعد از آن، شرکت در دوره‌های آموزشی کانون پرورش فکری کودکان، دومین میزان فراوانی با ۱۰ نفر از کودکان به خود اختصاص داده‌است. و فراوانی سایر کدها نیز در جدول قابل مشاهده است که به چند مورد از زبان خود کودک پرداخته می‌شود. سپیده در این می‌گوید: «در آغاز من برای کلاس ادبی به مرکز کانون نیامدم بلکه برای کلاس‌های فرهنگی تابستانی آمدم. بعد با دوره‌های ادبی آشنا شدم. آدرینا نیز شروع نوشتن داستان‌های ساده و ابتدایی را انگیزه علاقمندی به داستان‌نویسی و ادامه این راه می‌داند. ماجده نیز تشویق مربی به دنبال نوشتن یک داستان کوتاه و کتابخانه را دلیل ایجاد انگیزه می‌داند ریحانه هم بودن شخصیت‌های ادبی در خانواده و خویشاوندان را از دلایل ایجاد و تقویت انگیزه نویسندگی در خود می‌داند. امیر حسین نویسندگی از دوران مهدکودک را از دلایل ایجاد انگیزه نویسندگی می‌داند. از دیگر عوامل تأثیرگذار و انگیزشی می‌توان به تشویق و خویشاوندان و همچنین کتاب خواندن آنان اشاره کرد که می‌تواند در انگیزه دادن به کودکان برای حرکت به سوی نوشتن داستان نقش مهمی ایفا کند و کودکان شرکت‌کننده در پژوهش در باره آن بسیار سخن گفته‌اند. درسا می‌گوید: «من از زمانی که بچه بودم مامانم برایم کتاب‌های زیبایی می‌خواند. من خیلی به اینجا علاقه مند شدم از همون بچگی که مثلاً ۲ و ۳ سالم بود یادمه. یسنا می‌گوید: «چیزی که باعث شد من به نویسندگی نزدیک بشم این بود که من به کتاب نزدیک‌تر شدم یعنی کتاب زیاد خوندم و بنابراین تصمیم گرفتم که نویسنده بشم». ریحانه، آدرینا، هلمنا، امیر حسین و غزل هم در باره این مهم صحبت کردند ایمان می‌گوید: «من چون مادرم معلم است نوشتن و رو به من یاد داد». او می‌افزاید: تأکید خانواده بر خوش خطی او را به سوی نوشتن داستان رهنمون شده است. مریم، ثنا، غزل، افاقیا و محمد هم گفته‌اند که از اول یعنی قبل از ورود به مدرسه و کانون می‌نوشتند و مدرسه و کانون تنها موجب ادامه و تقویت نویسندگی در آنان شده‌است. ساناز می‌گوید: «دوست دارم برای همسالانم بنویسم چون که هیجان دوست دارن و بیشتر خوشحال میشن». و این موضوع را مهم و انگیزه شروع نوشتن داستان در خود می‌داند.

در ادامه کودکان در خصوص مواردی که باعث ادامه‌یافتن و استمرار نویسندگی شده و آنان را تشویق به ادامه نوشتن داستان کرده‌است به نکات جالب و گوناگونی اشاره کرده‌اند. شرکت در برنامه بورسیه نویسندگان کانون و شرکت در مسابقات داستان نویسی هر کدام با یازده مورد، بیشترین فراوانی را در مورد پاسخ‌ها به خود اختصاص دادند. برنامه‌های بورسیه نویسندگی است که همه‌ساله در ماه پایانی تابستان توسط کانون پرورش فکری کودکان در سطح کشور برگزار می‌شود و شامل برنامه‌های گوناگونی است و کودکان از تمامی مراکز کانون در سطح کشور در آن شرکت می‌کنند. سپیده، ریحانه، افاقیا، محمد و مریم هم به نقش مسابقات داستان نویسی در استمرار نویسندگی خود اشاره کرده‌اند. سپیده، ریحانه، فاطمه‌سادات، یاسمین، ثنا، مریم، ارشیا، افاقیا و ساناز از شرکت در بورسیه نویسندگی به عنوان مشوقی برای استمرار نویسندگی نام برده و آن را بسیار سازنده و تأثیرگذار دانسته‌اند. رویداد دیگری که کودکان از آن به عنوان مشوقی برای استمرار نویسندگی نام برده‌اند، برنامه‌ای است که شهرداری تهران با عنوان «تهران به روایت دختران» برگزار می‌کند. سپیده، آدرینا، یسنا و ساناز آن را مشوقی برای ادامه نوشتن داستان می‌دانند. موارد دیگر با فراوانی کمتر در جدول شماره یک آورده شده است.

در سومین مقوله، یافته‌های حاصل از مصاحبه‌های پژوهش، اطلاعات ارزشمندی در مورد چگونگی آشنا شدن کودکان با برنامه ادبی کانون پرورش فکری کودکان و در نتیجه کلاس ادبی و داستان نویسی را نمایان می‌سازد. اینجا نیز مانند سایر مقوله‌ها جایگاه و نقش خانواده نمایان و برجسته است. در بسیاری از کودکان، خانواده سبب‌ساز حضور کودک در مرکز کانون و شروع فعالیت نویسندگی در آنجا بود. در میان سوژه‌های پژوهش، تعداد زیادی به صورت مستقیم و غیره مستقیم به نقش خانواده اشاره کرده‌اند که از آن جمله می‌توان النا، درسا، محمدپرهام، ریحانه، مهرانا، یاسمین، آدرینا، ثنا، سارینا، مانیا، محمداطاه، هاما، امیرحسین، غزل و مریم را نام برد که هر کدام به زبان و بیان خاص خود به این موضوع و اهمیت آن پرداخته‌اند. دیگر تعداد زیادی از کودکان، عضویت در مراکز کانون به دلایل گوناگون دیگر را به عنوان

شیوه آشنایی با برنامه های ادبی کانون نام برده اند. از آن جمله می توان فاطمه سادات، ایمان، سپیده، تسنیم، مهرانا، ثنا، سارینا، و محمد طاهرا را نام برد. این مقوله شاید پایه ای ترین بخش پژوهش باشد که همه داده های بعدی در ادامه آن روی داده اند.

در مقوله چهارم تلاش شد در مورد انواع نوشته هایی از کودکان صحبت کنیم که بیرون از فعالیت های آفرینش ادبی کانون انجام می گیرد. یکی از آن موارد نوشتن انشاء است آدرینا بر این باور است که از وقتی که او در کلاس داستان نویسی شرکت کرده است انشاء های بهتری در مدرسه می نویسد و توانمندی در نوشتن انشاء را با کلاس ادبی کانون مرتبط می داند. او همچنین معتقد است که بر توانایی نوشتن نامه نیز موثر بوده است و در مسابقه نامه نویسی که از طرف مدرسه در آن شرکت کرده بود سودمند واقع شده است. سپیده می گوید از زمانی که در کلاس های نویسندگی شرکت کرده است مهارت او در نوشتن داستان های خارج از کلاس ادبی و آزاد که در منزل و مدرسه می نویسد افزایش یافته است. او اذعان دارد که داستان هایی هم که در مدرسه و دیگر جاها می نویسد از زمان شرکت در برنامه های ادبی کانون به طور آشکاری بهتر شده است و این تفاوت را به دفعات از زبان خانواده و معلم های مدرسه شنیده است

خانواده مهم ترین عامل و مناسب ترین بستر برای سوق دادن کودک به سوی نویسندگی و آفرینش ادبی است. بر این اساس پیشنهاد می شود: نسبت به دانش افزایی و توانمندسازی خانواده که در جایگاه جایگاه تصمیم گیری^۱ است اقداماتی انجام گیرد تا بتواند با اتخاذ تدابیر و اجرای درست آنان به کودک در مسیر نویسندگی کمک شایانی بکند. کانون پرورش فکری کودکان را نیز می توان بستری مناسب دانست، چرا که با داشتن بنیان و پیشینه قوی و بهره بردن از نیروی انسانی و مربی آزموده و متعهد، می تواند کودک را در طی این مسیر یاری کرده و آنچه شایسته است در اختیار او قرار دهد. بستر و زمینه، در کنار ایجاد و تقویت انگیزه، در استمرار و ادامه نویسندگی کودکان نقش اساس دارد که آشکارا در صحبت های کودکان قابل مشاهده است. با وجود اینکه هم در بحث انگیزه و هم استمرار نویسندگی عوامل دیگری چون دوستان و همکلاسی ها، خویشان و... بی تاثیر نیستند ولی خانواده و کانون نقش اساسی را دارند. بی شک همکاری خانواده و کانون در کنار بهره گیری از دیگر عوامل دیگر موجب هم افزایی دست آوردها خواهد شد. از محدودیت های پژوهش می توان به همه گیری بیماری کرونا اشاره کرد. از آنجایی که مصاحبه ها در دوره همه گیری بیماری کرونا انجام گرفت. نگرانی حاصل از مبتلا شدن به این بیماری باعث شد که تعداد کودکان کلاس ادبی در مراکز کانون کمتر از شرایط مشابه قبل از کرونا باشد و رعایت شرایط بهداشتی، هماهنگی زمان و مکان مصاحبه ها را دشوار کرده بود.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش:

این مقاله برگرفته از پژوهش پایان نامه است. شرکت کنندگان با میل و رغبت و آگاهی قبلی در پژوهش شرکت کرده و پرسش نامه ها را تکمیل کرده اند. جهت رعایت نکات اخلاقی رضایت آگاهانه والدین و کودکان کسب شده است همچنین برای رعایت اصول اخلاقی، اطلاعات شرکت کنندگان در این پژوهش به صورت محرمانه بوده است و اصل رازداری رعایت شده است.

حامی مالی: این مطالعه بدون حمایت مالی هیچ مؤسسه و سازمانی انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: تمامی نویسندگان نقش یکسانی در پیشبرد این پژوهش بر عهده داشتند

تضاد منافع: در ارائه یافته های پژوهش، تضاد منافع وجود نداشته است.

تشکر و قدردانی: در این بخش از تمامی دوستانی که در این پژوهی پژوهشگر را یاری کرده اند بویژه از کودکانی که با صداقت و صمیمیت در مصاحبه ها شرکت کردند، سپاسگذاری می شود

References

- Corsaro E. William, (2017) Sociology of Childhood, translated by Kermani.A and Rajabi Ardeshtiri.M, (Persian Translator) Tehran, Sales Publishing House [Persian]
- James.A, Jenks.C, Proutt.A, (2018), Theorizing Childhood, Kermani.A, Ebrahimabadi.A, (Persian Translator) Tehran, Sales Publishing House, [Persian]
- Kehily.M. J (2018), an introduction to childhood studies, Kermani.A, (Persian Translator) Tehran, Sales Publishing House [Persian]
- Flick Uwe, (2021), an introduction to qualitative research, Jalili.H, (Persian Translator) Ney publication [Persian]
- Bourdieu.P, (2019), Theory of Action, Mardiha.M, (Persian Translator) Naqsh and Nagar Publications [Persian]
- Giddens.A, (2014), Sociology, Sabouri (Persian Translator), Tehran, Ney Publishing [Persian]
- Escarpit.R, (2012), Sociology of Literature, kotobi.M, (Persian Translator) Tehran, Samt Publications [Persian]

¹ Decision maker

- Ritzer George (2014), Sociological Theory, translated by Salasi.M, (Persian Translator) Tehran Elmi Publications [Persian]
- Anselm Strauss, Corbin.J, (2015), Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory, Afshar.E (Persian Translator), Ney. Publications [Persian]
- Postman.N (1999), The role of visual media in childhood deterioration, translated and written by: Tabatabai.S, (Persian Translator) Tehran Etelaat Publications, first edition [Persian]
- Emami Sigaroudi, A., Dehghan Neiri, N., Rahnavard, Z. and Nouri Saeed, A, (2011), Qualitative Research Methodology: *Holistic Phenomenology, Nursing and Midwifery*, No. 6[Persian]
- Donna.N (2003), Understanding Children's Literature: Types and Applications, translated by the group of translators, Ghalamrov Publishing House, first edition [Persian]
- Whiteley.C, Shulman.C(2013), Everything About Creative Writing, Ghobraei.M, (Persian Translator) Sureyeh Mehr Publications [Persian]
- Ekonomi.P, Lisa Rojani Bouchiri.L(2013), Writing stories for children, Kazimimanesh.S(Persian Translator), Avand Danesh Publishing House [Persian]
- Amidor.A, (2009), good reporting, Abtahi.S (Persian Translator), Hamshahri Publications, first edition [Persian]
- Tawakli.A (2015), Narrative story writing book (reporting with a social approach), Saniyeh Publications, second edition [Persian]
- Kamyab.M, (2019), the link between children's literature and sociology based on their two-sided influence on each other, Ketab Mehr analytical research quarterly, number 8[Persian]
- Javidi.Sh (2013), Children's parents and reading, library research and academic information, - number 38, page - from 137 to 152[Persian]
- Kermani.A, (2017), passing through childhood: examining the experience of risky behaviors in the daily life of adolescents, Faculty of Social Sciences, University of Tehran [Persian]
- Moghaddis Jafari.M.H and others (2016), Bourdieu and Sociology of Literature, Research Literature Quarterly, No. 2 [Persian]
- Ashairi.T and others (2015), Analysis and study of taste in Pierre Bourdieu's thought and its role in the confrontation and social adaptation of social classes, [Persian]
- Rouhani.H (2018), an introduction to the theory of cultural capital, Strategy Quarterly, 18(3)]
- Haqiqattayan.M (2013), Cultural Capital and Intergenerational Reproduction: The Impact of Parents' Cultural Capital on Children's Academic Success in Isfahan City, Intercultural Studies Quarterly, Year 9, Number 21 [Persian]
- Mohammadi.M.H (2009) Fantasy in children's literature. Tehran: Neshar Roozgher [Persian]
- Qvortrup.J, (2009) Are Children Human Beings or Human Becomings? A Critical Assessment of Outcome Thinking, Rivista Internazionale di Scienze Sociali, vol. 117
- Huang.J, (2019), Being and Becoming: The Implications of Different Conceptualizations of Children and Childhood in Education, McGill University, Canadian Journal for New Scholars in Education, Volume 10, Issue 1, Spring/Printemps
- Menzayms.R (2018), Make your children a successful writer, Steve, nimanika.com/
- Fisher.R, Twist.L (2011), Evaluation of every child a writer: report, National Foundation for Educational Research, University of Exeter, May
- Hall.H. A (2019) Every Child is a Writer: Understanding the Importance of Writing in Early Childhood, Clemson University,
- Fiona M. Collinsa, and Kimberly Safford, The right book to the right child at the right time, Changing English, Vol. 15, No. 4, December 2008
- Zhonglu Li and Zeqi Qiu, How does family background affect children's educational achievement? The Journal of Chinese Sociology (2018)
- Nan Dirk De Graaf, Paul M. De Graaf and Gerbert Kraaykamp (2000), Parental Cultural Capital and Educational Attainment in the Netherlands: A Refinement of the Cultural Capital Perspective, Sociology of Education Vol. 73, No. 2
- Chenari M. (2006), Comparison of Husserl, Heidegger and Gadamer with methodological benchmark. Philosophical-Theological Research [text in Persian]
- Rahman.S, Mohd Yasin.R &Mohd Yassin.F (2010), The Implementation of Project-Based Approach at Preschool Education Program, Kongres Pengajaran dan Pembelajaran UKM,

- Nikolaev.B, Juergensen McGee.J (2016), Relative Verbal Intelligence and Happiness, Article in Intelligence, <https://www.researchgate.net/publication/308341221>
- Farhud.D, Malmir.M, Khanahmadi.M (2014), Happiness & Health: The Biological Factors- Systematic Review Article, Iranian J Publ Health, Vol. 43, No.11, pp. 1468-1477 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26060713>
- Stephanie D (2005), Challenges for Beginner Writers, Teachers and Curriculum, Volume 8. <https://doi.org/10.15663/tandc.v8i1.80>
- Loretta E.B (2010), Childhood in Sociology and Society, Current Sociology, Vol. 58(2): 335-350 <http://dx.doi.org/10.1177/0011392109354248>
- Uprichard.E (2008), Children as 'Being and Becomings: Children, Childhood and Temporality, Children & Society Voleume 22, pp. 303-313 <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2007.00110.x>
- Pereira.J, Carriço.L, Duarte.C (2009), Improving children's writing ability, Conference Paper · July: <https://www.researchgate.net/publication/221098510>
- Fisher.R and Twist.L (2011), Evaluation of every child a writer, Ref: DFE-RR108 (a) ISBN: 978-1-84775-901-6, University of Exeter
- Anna H (2019), Every Child is a Writer: Understanding the Importance of Writing in Early Childhood, Clemson University
- Roddy.Lee (2003), How to Write a Story: Introduction to Short Story Guidebook, Institute for Excellence in Writing, Inc,
- Hall.N, (2021) The Development of Young Children as Authors (Part of the Encyclopedia of Language and Education book series (LANG, volume 2))
- Smogorzewska.J, (2014), Developing children's language creativity through telling stories – An experimental study, Smogorzewska/ Thinking Skills and Creativity, 13, 20-31 <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2014.02.005>
- Biagi.Sh (1991), Interviews That Work: A Practical Guide for Journalists Wadsworth Pub Co; Subsequent edition, January 1,
- Elliott, R., Timulak, L. (2005). Descriptive and Interpretive Approaches to Qualitative Research. In J. Miles & P. Gilbert (Eds.), A Handbook of Research Methods for Clinical and Health Psychology (pp. 147-160). Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med:psych/9780198527565.003.0011>
- Connell.R, (2013), the use of visual methods with children in a mixed methods study of family food practices, International Journal of Social Research Methodology, Vol. 16, No. 1, 31-46 <https://doi.org/10.1177/1049732320941826>
- Jóhanna Einarsdóttir, Research with children: methodological and ethical challenges, European Early Childhood Education Research Journal, Vol. 15, No. 2, June 2007 DOI:[10.1080/13502930701321477](https://doi.org/10.1080/13502930701321477)
- Fargas Malet, M, McSherry, D., Larkin, E., & Robinson, C. (2010) Research with children: methodological issues and innovative techniques. Journal of Early Childhood Research, 8(2), 175-192
- Aries, P. (1962) Centuries of Childhood: A Social History of Family Life, London: Jonathan Cape.
- Aspers, P. (2004). Empirical phenomenology: An approach for qualitative research. Papers in Social Research Methods, Qualitative Series 9. London: London School of Economics and Political Science Methodology Institute.
- Berglund, Henrik. (2007), Researching Entrepreneurship as a lived Experience, in: Neergaard Helle and Parm Ulhoi, HandBook of Qualitative Research Methods in Entrepreneurship, Edward Elgar Publishing. Inc.
- Berrios, G. E. (1989, July). What is phenomenology? A review. Journal of the Royal Society of Medicine, 82, 425-428.
- Burns, R.B. (2000). Introductio to research methods (4th Ed). Sydney: Longman.
- Chan, Z. C. Y., Fung, Y. L., & Chien, W. T. (2013). Bracketing in phenomenology: only undertaken in the data collection and analysis process? The Qualitative Report, 18(59), 1-9. Retrieved from <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR18/chan59.pdf>
- Farber, M. (1967). The foundation of phenomenology: Edmund Husserl and the quest for a rigorous science of philosophy (3rd Ed.). Albany: State University of New York Press.
- Glesne, C. (1999). Becoming Qualitative Researchers: An Introduction (2nd Ed). New York: Longman.
- Mayal, B. (ed.) (1994b) childrens childhoods: observed and experienced, London: Falmer.
- Moerer, Tammy, & Creswell, John, (June 2004), Using Transcendental Phenomenology to Explore the "Ripple Effect" in a Leadership Mentoring Program, International Journal of Qualitative Methods,3(2). <http://dx.doi.org/10.1177/160940690400300202>
- Moustacas, C. (1994). Phenomenological Research Methods. Thosand Oaks: Sage.

- Parse, R.R. (1989). The phenomenological research method: It is value for Management science. In B. Henry, M. Arndt, M. Devincenti, & AMarriner-Tomey (Eds), Dimention of nursing administration: thery, research, education and practice (pp 291-296). Cambridg, M.A: Blackwell.
- Parse, R.R., Coyne, B. a., Smith, M. J (1985). Nursing research: Qualitative Methods. Bowie, Maryland: Brady.
- Patton.M, (1990), Qualitative evaluation and research Methods (2Th Ed), Newbury Park, CA: Sage Publication.
- Polkinghorne, D.E (1989), Phenom enological Research Methods. In R. s. Valle & s. Halling (Eds), Existential Phenomenological Perspectives in psychology (pp 40-90). New York: Pelenum Press.
- Schütz, A. (1996). Collected papers IV (H. Wagner & G. Psathas, Eds., in collaboration with F. Kersten). Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Spieglberg, H. (1976). The pheno menological movement. The Hahue: Martinos Nijhoff.
- Van Manen, (1979), Researching Lived Experience: Human science for an action sensitive pedagogy (2th Ed). Ontario: The Althouse press.
- Van Manen. (1990). Researching Lived Experience: Human science for an action sensitive pedagogy. London, Ontario, Canada: The University of Western Ontario.
- Vanderstop.W, Scott, (2009): research method for everyday life. Blending qualitative and quantitative approach, by John Wiely & sons. Inc.
- Reeve, J. (2018). Understanding motivation and emotion (7th Ed). Hoboken, NJ .Wiley